

A Kós Károly szabadiskola

„ Amit mi csinálunk itt és ma , az nem felokozot és egyház , de a vallás maga ; amit mi építünk , az nem világnézet , nem pártpolitika és nem üzlet , de hit és kétségbeesett reménység ; amit mi élünk , az nem mulatság , nem sport , de mártírium ; amiben mi bízunk , az nem a rombolás , nem a tagadás , nem a halál , de a feltámadás ... ”

Kós Károly
1929.

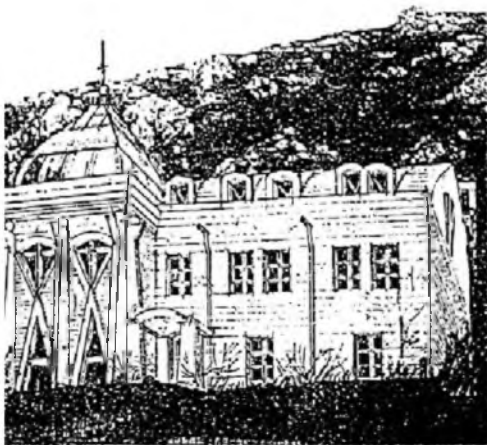
A szabadiskola megteremtésének gondolata egy világos felismerés pillanatában, a sötétség észleléséből, a hiány ránkzúduló terhéből, korábbi kísérletek bukásából, az átalakulás kényszeréből; a szabad és független emberi szellem erejéből született.

A mai magyar társadalom gazdasági és politikai életének megújítására, rendezésére készül. Mind a politikai formációk, mind a gazdasági élet strukturális problémái számtalan elemzés, tanulmány, program tárgyaként szerepelnek napjaink közéletében, publikációkban és hírközlési eszközökben. Se szeri - se száma a javaslatok, ötletek, biztos vagy bizonytalan ítéletek ránknehezítő halmazának. E nagy igyekezet, erőfeszítés közepette nem került ugyanolyan mértékben az érdeklődés előterébe a magyar társadalom szellemi életének kérdése, amely pedig egyéntelmen a másik két előbb említett terület alapjál szolgál. Egyszerű gondolatmenet alapján könnyen belátható ez az állítás: bármil kívánunk tenni akár a politikai élet formá-

ciói, törvényei, a jogállamiság kiépítése, akár a gazdasági élet strukturális átalakulása, fejlesztése és működésének javítása érdekében, ezt megelőzően gondolkodni kell a teendőkön. Ha ez a gondolkodás előítéletekkel, múltunkból ránkmaradt ideológiákkal, megkövesedett maradványokkal, félelmekkel és absztrakciókkal terhes, szinte bizonyosra vehető a kudarc, amely a hasonló történelmi helyzetek tanúsága szerint sok évre - évtizedre újból visszaveheti a magyar társadalom fejlődését. E fejtegetésből nyilvánvaló, hogy a legfontosabbnak, legjelentősebbnek, a társadalom fejlődésének szempontjából kulcskérdésnek a szabad, független szellemi életet, a szabad gondolkodást tartjuk, s ugyanilyen jelentőségűnek ítéljük a szabad szellemi élet eredményeinek társadalmi közzétételét. A szabad szellemi élet az egyén, az emberi tény teremtménye, gondolkodásán, érzésén és akaratán múlik, lehetősége pedig elvileg korlátlanul adott. Nem úgy áll a dolog a társadalom számára való közzététel, a társadalomban való közvetlen hatás kérdésével. Ezt csak társadalmi eszközökkel lehet megoldani, és ezt szolgálja a szabadiskola, mint erre a célra kialakított eszköz. A szabadiskola mint szervezet nem költözik szakmai vagy területi elvhez, igyekszik az ország egész területére és valamennyi társadalmi réteghez, csoporthoz tartozók számára a szabad emberi megismerés, kifejezőmód, véleményalkotás és a társaként működő építész - vándoriskola révén a szabad emberi tevékenység, választás és közösségformálás lehetőségeit feltámi. Mindezek a szabad és független intézményi forma megteremtése, működtetése és állandó fejlesztése által válnak lehetővé.

A szabadiskola témakörei tekintetében kísérletet teszünk az általunk legfontosabbnak ítélt eszmék ismertetésére és tanulmányozására, a magyar társadalom és történelem kérdéskörének beható és alapos feltárássára, valamint egyes, általunk különösen fontosnak tartott területek vizsgálatára.

Az alapítók többségének meggyőződése, hogy a legfontosabb és a jövő szempontjából kiindulási alap-

Sáros László: Budapesti, Hegyalja uti családi ház 1909.

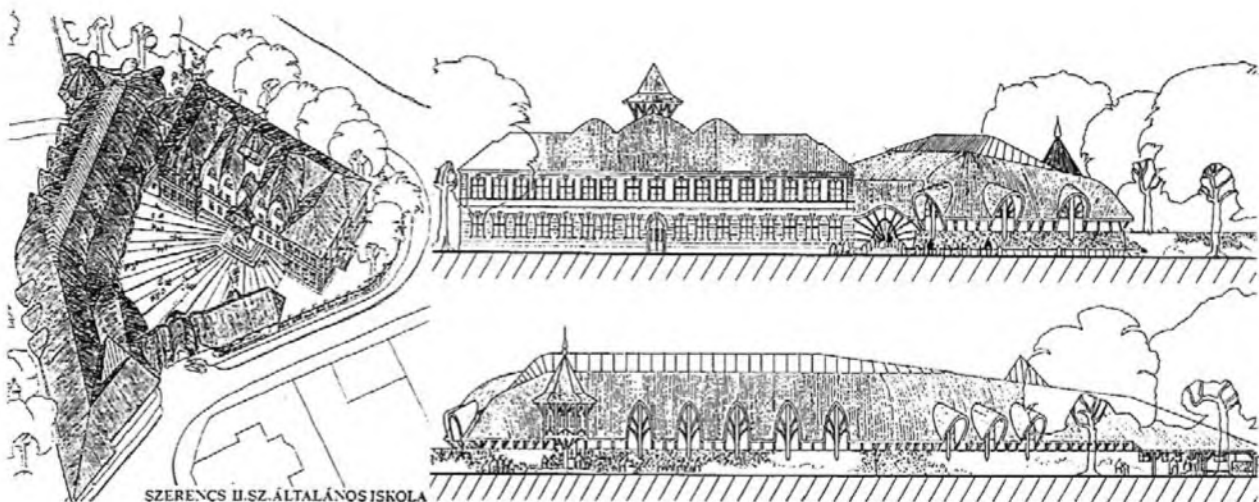
nak tekinthető eszmevilág az antropozófia által orientált szellemtudományos megismerés. Ez tekinthető a szabadiskolai programok, témakörök meghatározó eszmei alapjául. Magának a szabadiskolának a létrehozása is ennek az ismeretnek a birtokában és alapján történt. Továbbá, súlyos adósságok halmozódtak fel a magyar szellemi élet területén az elmúlt évtizedek kultúrpolitikai elméletei és gyakorlata következtében, ami azt jelenti, hogy jelentős, európai mércével mérve is kiváló magyar gondolkodók és külföldi szellemiséget képviselő személyek eszmevilágáról jóformán semmit sem lehet tudni, vagy ismeretük a társadalom igen szűk rétegére korlátozódik. Ezek felkutatása, rendszerezése, tanulmányozásuk lehetővé tétele a szabadiskola tevékenységének másik fontos területe. A szabadiskola központi kérdése és témaköre a magyarságkutatás, a magyar társadalom, történelem fenomenológiai kutatása és megismerése. Nyilvánvaló, hogy az önmagunk megismerésére irányuló törekvés - együtt járva a világ egészségének megismerésére való igyekezettel - képezheti az ember belső világának egyedül biztos alapját, csak ez adhat kellő öntudatot, magabiztosságot, a jövő formálására való készséget. Ezt tartjuk a szabadiskola működése szempontjából legfontosabb területnek.

Időszerű és ugyancsak jelentős témakörnek tartjuk a neveléssel összefüggő kérdéskört, a jövő generációk képzésének, gyermekeink ép, egészségés gondolkodású személyiséggé fejlesztésének problémáját. Ezzel kapcsolatban kötelességünknek tartjuk a Rudolf Steiner által megalapított Waldorf-iskola pedagógiai felfogásának a széleskörű ismertetését. Ez a kérdés nyilvánvalóan a társadalom legszélesebb rétegeinek és a pedagógusok köreinek érdeklődésére egyaránt számot tarthat. Környezetünk alakításának, az emberi világ és a természeti világ kapcsolatának a témakörét említjük végezetül, mint amely a jelenlegi állapotban igen fontos, körültekintő elemzést és szemlé-

letalakítást kíván. Ezt a problémakört a szabadiskola vezetősége nem pusztán szakmai ismeretek halmazának tekinti, hanem az emberi törekvések és a történeti fejlődés termékének, tehát ezen a területen fontos a világos áttekintés és gondolkodás kialakítása. Mindezek a kérdések és témakörök jelentőségüknél fogva jövőnkkel állnak kapcsolatban, ezért pusztán tanulmányozások, megértésük, bár fontos alap, önmagában mit sem ér. Az így kialakított szemléletnek cselekvésünk alapjává kell válnia; a megismerés és cselekvés ellentétének hangoztatása helyett a megismerésből cselekvő ember, a szabad emberi cselekvés lehetőségének megragadása a cél.

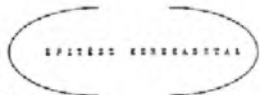
1989. szeptemberétől kezdve a szabadiskola megkezdte működését és azóta is az elhatározott program szerint él, és meglepő módon gyarapodik és növekedik. Az egyesülés tagszervezeteinek önállóan szervezett különböző előadássorozatai képezik a munka gerincét, beszámolókkal és munkajellegű feladatokkal kombinálva. Az építész-vándoriskola hallgatói számára a részvétel és a beszámoló-előadás kötelezettség, a résztvevők tágabb köre a tagszervezetek dolgozóiból és az adott településtől függően több-kevesebb, a szervezettől független érdeklődőből áll.

A szabadiskola jelenlegi állapotát tekintve csirája annak a lehetőségnek, amivé válnia kell, ha célkitűzéseinek megfelelően cselekszünk. Teljes kibontakozása záloga lehet az ország fejlődésének és Közép-Európa újjáélesztésének egyaránt. Miként hajdani előterjesztésében az alapítókát, úgy jelen írásomban minden olvasónkat arra szólítok fel, hogy tehetségük, lehetőségük és akaratuk függvényében vegyenek részt a szabadiskola működésében, fejlesztésében és szellemi alapjainak növelésében. Mindenkire szükség van, aki akár a legkisebb mértékben is hajlandó bármilyen részvételre, mert a feladat megköveteli minden, az ismertetett célok érdekében tenni akaró szellemi erő együttműködését.

SZERENCs II. SZ. ÁLTALÁNOS ISKOLA

Pásztor Péter: Szerencs, II. sz. Általános iskola bővítése 1989.

... a különböző tapasztalatokból és törekvésekből közös elhatározások születhetnének, melyek ha kell, az egyesület keretében kaphatnak formát. Az építész kerekasztal alternatív fórum kíván lenni a sokszínű építész-szervezetek mellett.

Kedves Barátunk!

1989. június 24-én megkezdte a működését az Építész Kerekasztal, amelynek célja az építészeti szakmában a különböző érdekeket képviselő szervezetek közötti együttműködés előmozdítása, a szakmai és kulturális kapcsolatok erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése.

1989. június 24-én megkezdte a működését az Építész Kerekasztal, amelynek célja az építészeti szakmában a különböző érdekeket képviselő szervezetek közötti együttműködés előmozdítása, a szakmai és kulturális kapcsolatok erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése.

1989. június 24-én megkezdte a működését az Építész Kerekasztal, amelynek célja az építészeti szakmában a különböző érdekeket képviselő szervezetek közötti együttműködés előmozdítása, a szakmai és kulturális kapcsolatok erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése.

1989. június 24-én megkezdte a működését az Építész Kerekasztal, amelynek célja az építészeti szakmában a különböző érdekeket képviselő szervezetek közötti együttműködés előmozdítása, a szakmai és kulturális kapcsolatok erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése, a közéleti szerepvégeltetés, a társadalmi felelősségvállalás, a közérvelés erősítése.

KÉRJÜK ADJAD TOVÁBBI

Kedves Barátunk!

1. Fővárosi Építészeti Kerekasztal (Építész Kerekasztal) által szervezett kiállítások, előadások, konferenciák, szemináriumok, művelődési és szabadidős programok, kiállítások, előadások, konferenciák, szemináriumok, művelődési és szabadidős programok, kiállítások, előadások, konferenciák, szemináriumok, művelődési és szabadidős programok.

1989. november 25-én pénteken 18^h kezdés
"KÖZÖSSÉGI ÉRTÉK"

Kedves Barátunk!

Folytatjuk a kerekasztali vitákat. A Kortárs Művészeti Egyesület építészeti részlegének találkozója 1988 őszén sokáig, tartalmas beszélgetéseket hoztak. Az idei első program: Petróczy Gábor előadása a negyvenes és ötvenes évek építészeti-intézményi politikájáról "Szakszerűség és/vagy politika, alkotás és/vagy pártügy...." címmel.

Tévhét:
1989. január 27-én, pénteken, 18^h
Petróczy Gábor
1989. február 10-én, pénteken, 18^h
Petróczy Gábor

Kedves Barátunk!

Folytatjuk Petróczy Gábor negyedik sorozatát "Szakszerűség és/vagy politika, alkotás és/vagy pártügy" címmel. Új sorozatokat is indítunk:
- Kortárs építészeti bemutatkozások - előadást Dévényi Sándorral /Fénel/
- Ferkei András előadása a két világháború közötti építészetről

As időpontok:
1989. február 24. péntek 18^h
Petróczy Gábor III. /1949-
1989. március 10. péntek 18^h
Dévényi Sándor
Szervezőképzés, új munkák
1989. március 17. péntek 18^h
Ferkei András I.
Nemzeti törekvések 1918-tól

Kedves Barátunk!

Ujabb sorozatot indítunk Gerdé János művészi építészeti munkáival. Folytatjuk a többi ismertetőt is.

As időpontok:
1989. április 1. péntek 18^h
Gerdé János I.
MI a boglyakövelet?

1989. április 14. péntek 18^h
Ferkei András II.
Építészeti tendenciák 1919 -

1989. április 21. péntek 18^h
As MDP építészecsoport bemutatása /Mányi Éva, Németh Katalin, Dévényi Tamás, Pusztai Béla/

1989. április 28. péntek 18^h
Vitákat a XX. századi építészetről és napjainkról

1989. május 5. péntek 18^h
Petróczy Gábor IV. /1951-
Telgyfa Galéria Budapest II. Henger utca
Telgyfa utca sark

Kedves Barátunk!

Ujabb programmal zárjuk az évet:

1989. május 19. péntek 18^h
Ferkei András III. "Reformnemzedék" -
- 30-as évek
+ Mányi II. világháború emlékművet 1988. Jan. 26. videovetítés

1989. május 26. péntek 18^h
Petróczy Gábor V. "A hatvanas évek" + Duna-szerepek - videofilm a gépről

1989. június 2. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

Kedves Barátunk!

Két újabb programot ajánlunk:

1989. június 9. péntek 18^h
Telgyfa Galéria Bemutatók a pályakérdés ügyéről Lente András, Heppen Miklós és Helyes Gábor építészeti vezetőkkel

1989. június 16. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. június 23. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. június 30. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. július 7. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. július 14. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. július 21. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. július 28. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. augusztus 4. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. augusztus 11. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. augusztus 18. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

1989. augusztus 25. péntek 18^h
Bemutatók az Műterem I/1
Bosni Tamás és U. Nagy Gábor
+ Felőlvárd vita

Kedves Barátunk!

Folytatjuk a "Telgyfát". Az előadások, viták mellett országos kiállításokat is szervezünk.

1989. október 6. péntek 18^h
Malynas Sándor
Anglia építészete I. Dákor

1989. október 13. péntek 18^h
Nagy Tamás
Amerika, Amerika - viták

1989. október 20. péntek 18^h
Balázs János, Dévényi Tamás,
Mónus János
Világkiállítás - Nemzeti -
pályázati sorral - nemzeti sorral

1989. október 27. péntek 18^h
Gerdé János
Nyugati kalendáriumok - díszmű

1989. november 3. péntek 18^h
Makovics Imre
Egyszerűség és alkotás

1989. november 10. péntek 18^h
Solyom Sándor
Anglia építészete II. Dákor

1989. november 17. péntek 18^h
Schaller István
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1989. november 24. péntek 18^h
Jenki István
Hír szöveg - felőlvárd vita

1989. december 1. péntek 18^h
Gerdé János
Európai kalendáriumok II. díszmű

1989. december 8. péntek 18^h
Schaller István
A "megélt" tér - a város tere

1989. december 15. péntek 18^h
Petróczy Gábor - Skler Dezső
A délelőti állás - a magyar építészeti szemlélet állapota

1990. február 2. péntek 18^h
A dolgozó állás II. Petróczy-Gábor vita folytatása

1990. február 9. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. február 16. péntek 18^h
Nagy Tamás - Székely György
Díjazott építészeti

1990. február 23. péntek 18^h
Központi építészeti

1990. március 2. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. március 9. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. március 16. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. március 23. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. március 30. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. április 6. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. április 13. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. április 20. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. április 27. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. május 4. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. május 11. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

1990. május 18. péntek 18^h
Középkori építészeti emlékek Európában és a magyar korszak

Az alapítvány 1989. december 21-én jött létre Szombathelyen azzal a céllal, hogy a volt szovjet lakotanya déli részén autonóm – pártoktól független – alap-, közép- és felsőfokú iskolát létesítsen.

Az iskola diákjainak olyan képesség és hajlam szerint differenciált képzést kíván nyújtani, amelynek eredményeképpen ön- és nemzetazonossági tudatuk az egyetemes magyarság, s így az európaiság és az ember(i)ség szolgálatában találja meg önmegvalósítását – a változatosság és az egyenlőség elve szerint.

Az iskola szellemisége az alapvető humán, ökológiai és közgazdasági-jogi értékek összhangjára épül. Gazdasági, szervezeti, oktatási-nevelési tevékenységében tiszteletben tartja az okosság, a kockázatvállalás és az értékrend erkölcsi törvényét.

Az iskola alap- és középfoka a 10. osztály után idegen nyelv-tudással és általános műveltséget bizonyító kísérlettel szakmunkás-, ill. a 12. osztályt lezáró felvételi értékű érettségivel humán, természettudományos és közgazdasági-jogász értelmiség képzését kívánja megalapozni.

Felsőfokon olyan közgazdász-jogászok képzését tervezi, akik képesek – a 40 éves lemaradás után – a társadalmi

szerkezet radikális átalakítását az európai gazdasági mechanizmusok törvényeinek és terminológiájának, valamint idegen nyelveknek az aktív ismeretében előmozdítani.

Az alapítvány nyitott.

Határokon belül és kívül bármely magyar vagy külföldi természetes vagy jogi személy csatlakozhatik hozzá, amennyiben magáévá teszi céljait s azok megvalósulását is hajlandó elősegíteni.

A csatlakozók nem válnak a csatlakozás tényével alapítókká. Csatlakozásuk esetén a felajánlott feltételek elfogadásáról a Kuratórium dönt. Mivel az iskola a hátrányos helyzetű tehetségek – a határokon belül és kívül – külön keretet szándékszik biztosítani, komoly szellemi-anyagi segítséget várunk az államhatárokon túl élő magyarságtól is.

A hazai adományok az adóalapból levonhatók.

Szombathely, 1990. Vízkereszt napján

APÁCZAI CSERE JÁNOS ALAPÍTVÁNY

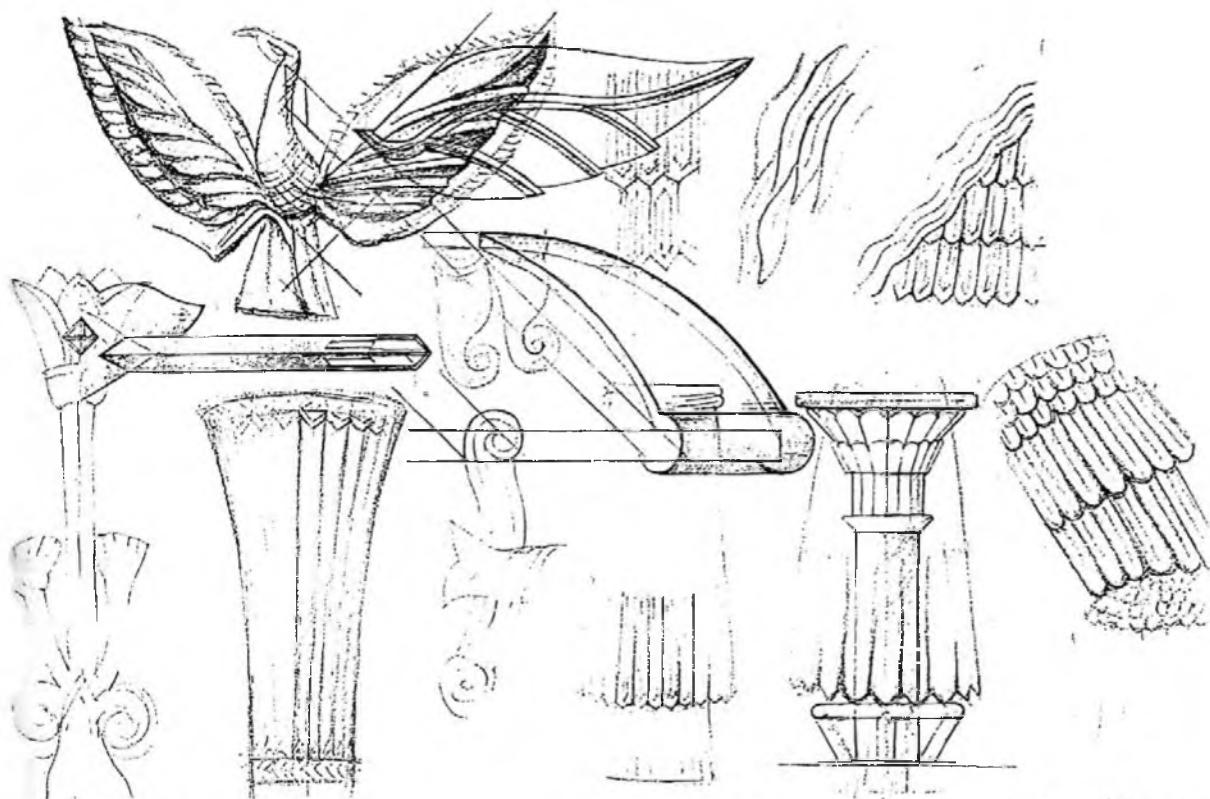
Szombathely, 9701

Postafiók: 373

Telefon: 94-13-407

Csekk számlaszám: MHB RT. 470-88885

470-00055-0012

Blanch győngyszár

Tanulmányvizs a Balogh László-Bisztrókor 1971